МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

КУЛЬТУРНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: СТРАТЕГІЯ ПІДТРИМКИ І ЗМІЦНЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ Й У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Київ – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

КУЛЬТУРНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: СТРАТЕГІЯ ПІДТРИМКИ І ЗМІЦНЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ Й У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Київ – 2026

УДК 008(=161.2):316.7:355.01(477)"2022/..."(047.3)
К90

Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 15 від 25 червня 2026 р.*)*

Рецензенти:

Осьмак Н.Д., кандидат філологічних наук, професор кафедри української літератури Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Карпенко О.Г., доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Науково-аналітичне видання підготовлене в межах виконання фундаментального наукового дослідження молодих вчених «Культурна ідентичність та кроскультурна комунікація українців: трансформація в умовах російсько-української війни» (науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Тетяна Урись; державний реєстраційний номер проєкту 0125U000774)

К90 **Культурна резильєнтність українського суспільства:** стратегія підтримки і зміцнення культурної ідентичності в умовах війни й у післявоєнний період / Т. Урись, Д. Бибик, Є. Міненко, О. Пухонська, С. Хороб, Т. Некіз, С. Процька; відп. ред. Т. Урись. Київ: Видавництво «Людмила», 2026. 50 с.
ISBN 978-617-555-379-4

Науково-аналітичне видання «Культурна резильєнтність українського суспільства: стратегія підтримки і зміцнення культурної ідентичності в умовах війни й у післявоєнний період» розроблено з урахуванням положень Стратегії розвитку культури в Україні до 2030 року, ухваленої Кабінетом Міністрів України 28 березня 2025 року. Ґрунтується на результатах наукового дослідження сучасного культурного простору українців та спрямована на формування системного підходу до підтримки культурної ідентичності в умовах тривалої російсько-української війни. У документі культура розглядається як важливий чинник суспільної стійкості, соціальної згуртованості та національної безпеки, що сприяє збереженню історичної пам’яті, осмисленню воєнного досвіду та зміцненню гуманітарного потенціалу суспільства. Має міждисциплінарний характер і поєднує підходи культурології, літературознавства, публіцистики, психології, соціальної роботи, освітньої та інформаційної політики. У тексті визначено ключові напрями формування культурної резильєнтності українського суспільства, реалізація яких сприятиме розвитку культурно стійкого, соціально згуртованого суспільства, здатного зберігати власну культурну ідентичність і ефективно відповідати на виклики воєнного та післявоєнного часу. Розроблений документ буде корисним як органам місцевого самоврядування та громадам, так і закладам освіти різного рівня.

© Колектив авторів, 2026

Вступ

28 березня 2025 року Кабінет Міністрів України ухвалив Стратегію розвитку культури на період до 2030 року, розроблену на основі комплексного аналізу стану українського культурного середовища. У підготовці аналітичної бази для цього документа брали участь державні та недержавні наукові установи, громадські й міжнародні організації, а також незалежні експерти. Результати їхньої роботи засвідчили, що в умовах тривалої російсько-української війни культура відіграє ключову роль у збереженні національної ідентичності, зміцненні соціальної згуртованості та формуванні стійкості суспільства до зовнішніх і внутрішніх викликів.

Ухвалена Урядом Стратегія окреслює ключові проблеми, виклики та тенденції розвитку культурної сфери, визначає стратегічні цілі, пріоритети та завдання державної політики у сфері культури до 2030 року. Разом із нею затверджено операційний план реалізації на 2025–2027 роки, який передбачає комплекс практичних заходів для розвитку культурної інфраструктури, підтримки створення культурної продукції та збереження культурної спадщини.

Водночас складні соціокультурні трансформації, спричинені війною, потребують подальшого поглиблення окремих аспектів культурної політики, зокрема тих, що стосуються збереження та зміцнення культурної ідентичності українського суспільства. Отримані результати дослідження «Культурний простір українців у час війни», проведеного у січні–березні 2025 року молодими вченими в межах наукового проєкту «Культурна ідентичність та крос-культурна комунікація українців: трансформація в умовах російсько-української війни»[1], підтвердили потребу формування послідовної та цілісної культурної політики, здатної забезпечити органічну

[1] Війна і культура: зміни української ідентичності та крос-культурної комунікації в сучасних умовах. Аналітичний звіт за результатами дослідження «Культурний простір українців у час війни» / Т. Урись, Д. Бибик. Київ: Видавництво Людмила, 2025. 76 с. URL: https://enpuir.udu.edu.ua/handle/123456789/49644

інтеграцію культурної спадщини у сучасні процеси суспільного розвитку, активізувати творчий потенціал громадян, сприяти раціональному розвитку культурної інфраструктури та підвищенню конкурентоспроможності української культури. Реалізація таких підходів створює підґрунтя для зміцнення соціальної солідарності, утвердження в Україні зрілого громадянського суспільства та посилення ролі культури як важливого чинника національної безпеки, що є особливо значущим у контексті повоєнного відновлення держави та забезпечення сталого розвитку суспільства. Саме з цією метою розроблено документ «Культурна резильєнтність українського суспільства: стратегія підтримки і зміцнення культурної ідентичності українців в умовах війни й у поствоєнний період», спрямований на формування системного підходу до підтримки культурної ідентичності українців і розвитку культурної резильєнтності суспільства як важливої складової національної безпеки, суспільної згуртованості та довгострокового сталого розвитку держави.

Запропонований документ має науково-аналітичний і рекомендаційний характер та розроблений у межах наукового проєкту як міждисциплінарна експертна модель підтримки культурної ідентичності українського суспільства в умовах війни та післявоєнного відновлення, ґрунтується на поєднанні підходів культурології, літературознавства, публіцистики, соціальної роботи, психології, освітньої та інформаційної політики. У його межах розглядаються культурні, комунікативні та психосоціальні механізми формування культурної резильєнтності суспільства, підтримки національної ідентичності та зміцнення гуманітарної стійкості держави в умовах війни та в період післявоєнного відновлення. Він містить рекомендації щодо збереження української нематеріальної культурної спадщини, підтримки культурної пам’яті та розвитку гуманітарних практик, які сприяють зміцненню ідентичності нації. Окрему увагу приділено залученню молоді до культурних і просвітницьких ініціатив, а також розвитку співпраці між державними інституціями, громадськими організаціями, освітніми закладами та науковими установами

через спільні дослідницькі, освітні та культурні проєкти, обмін досвідом і проведення міждисциплінарних наукових заходів. Може бути використаний як концептуальна й методична основа для розроблення локальних програм, гуманітарних ініціатив, освітніх курсів, культурних проєктів і практик у діяльності органів місцевого самоврядування, громад, закладів освіти, наукових установ та громадських організацій. Його положення можуть слугувати підґрунтям для формування регіональних і міжінституційних моделей культурної політики, спрямованих на збереження культурної спадщини, підтримку національної пам'яті, розвиток культурної резильєнтності та зміцнення соціальної згуртованості українського суспільства.

Подані у додатках заходи та культурні практики також мають рекомендаційний характер і розглядаються як приклади можливих моделей підтримки культурної ідентичності та розвитку культурної резильєнтності українського суспільства в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Мета, принципи та стратегічні завдання

Мета – формування системи міждисциплінарних підходів і практичних механізмів підтримки та зміцнення культурної ідентичності українців, розвитку культурної резильєнтності суспільства в умовах війни й у повоєнний період, що сприятиме збереженню культурної пам'яті, соціальній згуртованості, психосоціальному відновленню громадян і посиленню гуманітарної складової національної безпеки.

Принципи, на яких ґрунтується документ:

- ***міждисциплінарність*** (поєднання підходів гуманітарних і соціальних наук – літературознавства, культурології, психології, соціальної роботи, медіазнавства, освітньої політики, інформаційної безпеки – для комплексного осмислення процесів формування та підтримки культурної ідентичності в умовах суспільних криз, зокрема війни й у поствоєнний період);

→ ***інклюзивність*** (забезпечення участі різних соціальних груп у процесах культурного життя та формування культурної політики, зокрема внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, молоді, представників різних регіональних і локальних спільнот, із урахуванням їхнього досвіду та потреб);

→ ***культурна спадкоємність*** (збереження, актуалізація та передавання культурної спадщини, традицій, історичної пам'яті й цінностей українського суспільства між поколіннями, а також інтеграція цих елементів у сучасні культурні практики та освітній простір);

→ ***відкритість до співпраці*** (розвиток партнерства з вітчизняними та міжнародними організаціями, культурними інституціями та науковими центрами для обміну досвідом, підтримки культурних ініціатив і популяризації української культури у світовому культурному просторі);

→ ***орієнтація на молодь*** (залучення молодого покоління до процесів збереження й розвитку культурної спадщини, підтримка молодіжних культурних та освітніх ініціатив, формування активної громадянської позиції й відповідальності за збереження культурної ідентичності українського суспільства);

→ ***стійкість та адаптивність*** (здатність культурної сфери та гуманітарних практик реагувати на виклики воєнного часу, підтримувати психологічну та соціальну стабільність суспільства й сприяти його відновленню у післявоєнний період).

Ключовими стратегічними **завданнями** документу є:

❖ **підтримка та збереження культурної пам'яті**

Передбачає збереження, осмислення та популяризацію історичного і культурного досвіду українського народу, зокрема подій сучасної російсько-української війни. Важливим завданням є фіксація та архівування свідчень, розвиток культури пам'яті, підтримка мистецьких і літературних практик, що відображають воєнний досвід,

а також збереження та актуалізація нематеріальної культурної спадщини. Такі заходи сприятимуть формуванню цілісного історичного наративу, передаванню культурних цінностей між поколіннями та зміцненню колективної пам'яті суспільства).

- **зміцнення національної та культурної ідентичності**

Спрямоване на утвердження спільних культурних цінностей нації, розвиток українського культурного простору та підтримку національних символів, традицій і мовно-культурних практик. Особлива увага приділяється популяризації української культури, літератури та мистецтва, розвитку культурної освіти, підтримці культурних ініціатив у громадах і формуванню усвідомленої громадянської позиції. Це сприятиме посиленню почуття належності до української культурної спільноти та зміцненню соціальної згуртованості.

- **розвиток гуманітарної стійкості (резильєнтності) суспільства**

Передбачає використання культурних, освітніх та мистецьких практик як інструментів підтримки психосоціального здоров'я громадян, подолання травматичного досвіду війни та зміцнення внутрішніх ресурсів суспільства. У цьому контексті важливими є інтеграція культурних ініціатив у програми психосоціальної підтримки, розвиток творчих і комунікативних практик, що сприяють відновленню соціальних зв'язків, а також формування стійкості до інформаційних маніпуляцій і пропаганди.

- **інтеграція культури у процеси відновлення та розвитку країни**

Спрямована на включення культурного компонента до програм повоєнного відновлення держави, розвитку громад та модернізації соціальної інфраструктури. Це передбачає підтримку культурних ініціатив у регіонах, відновлення культурних інституцій і просторів, залучення культури до процесів соціальної адаптації постраждалих від війни груп населення, а також використання

культурних практик як інструменту формування нових моделей суспільної взаємодії та сталого розвитку.

У сукупності реалізація цих завдань сприятиме формуванню культурно стійкого, соціально згуртованого та гуманітарно безпечного суспільства, здатного зберігати власну культурну ідентичність і розвиватися навіть в умовах тривалих кризових викликів.

Стратегічні напрями реалізації

Культурологія

Стратегічна ціль 1. Дослідження, документування та збереження елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Операційні цілі:

1. Активізація польових культурологічних досліджень, залучення студентів і молодих дослідників до експедицій, польових досліджень та фіксації традиційних культурних практик, обрядів і усної народної творчості. До участі у спільних експедиціях, дослідницьких програмах та наукових заходах можуть бути залучені державні культурні установи, громадські організації, музеї, архіви та приватні культурні центри.

2. Створення та розвиток цифрових архівів культурної спадщини, формування електронних баз даних і архівів аудіо-, відео- та фотоматеріалів, що документують елементи нематеріальної культурної спадщини України.

3. Популяризація носіїв традиційної культури, підтримка та висвітлення діяльності носіїв культурних практик, майстрів народних ремесел, фольклорних виконавців і локальних культурних спільнот у партнерстві з культурно-мистецькими установами, освітніми закладами, гуртками, культурними фондами.

Стратегічна ціль 2. Популяризація та інтеграція елементів нематеріальної культурної спадщини в сучасний культурний простір.

Операційні цілі:

1. Розвиток сучасного мультимедійного контенту про традиційну культуру, створення документальних фільмів, подкастів, цифрових виставок, онлайн-курсів та інших мультимедійних продуктів, присвячених українській традиційній культурі.

2. Цифрова популяризація культурної спадщини серед молоді, використання соціальних мереж, цифрових платформ та інтерактивних інструментів для поширення знань про традиційну культуру та культурну спадщину.

3. Проведення культурно-мистецьких та просвітницьких заходів, організація фестивалів, виставок, культурних подій і публічних заходів, спрямованих на популяризацію традиційної культури та залучення широкої аудиторії.

Очікувані результати реалізації цілей:

- систематизовано та розширено базу досліджень елементів нематеріальної культурної спадщини України завдяки активізації студентських польових і фольклористичних досліджень;
- створено та наповнено цифрові архіви аудіо-, відео- та фотоматеріалів, що забезпечують збереження та доступність матеріалів традиційної культури;
- розроблено сучасний мультимедійний контент (документальні відео, подкасти, онлайн-курси, цифрові виставки), спрямований на популяризацію української традиційної культури;
- підвищено зацікавленість молоді культурною спадщиною через активне використання соціальних мереж і цифрових комунікаційних платформ;
- розширено практики культурно-мистецької та просвітницької діяльності через проведення фестивалів, виставок, публічних лекцій і тематичних заходів;
- посилено суспільне визнання та популяризацію діяльності носіїв традиційних культурних практик;
- сформовано сприятливе середовище для міжінституційної співпраці освітніх, наукових і культурних установ у сфері дослідження та популяризації культурної спадщини;
- посилено роль культурологічних досліджень у формуванні культурної пам’яті та зміцненні національної ідентичності.

Українська література та публіцистика

Стратегічна ціль 1. Посилення присутності у публічному просторі та суспільної значущості української художньої літератури та публіцистики

Операційні цілі:

1. Проведення наукових досліджень, аналітичних оглядів і моніторингу сучасного літературно-публіцистичного процесу у взаємодії із закладами вищої освіти, науково-дослідними установами та культурними інституціями.

2. Організація наукових і культурних заходів (конференцій, круглих столів, літературних читань, тематичних виставок), спрямованих на осмислення та популяризацію української літератури і публіцистики.

3. Розроблення та впровадження навчальних курсів, освітніх програм і методичних матеріалів з української культури, фольклору, літератури та публіцистики для широкої громадськості.

4. Формування традиції регулярних публіцистичних оглядів ключових культурних, історичних і ціннісних процесів у суспільстві.

5. Розширення участі молоді та громадськості у літературних і публіцистичних подіях та дискусійних форматах.

6. Розвиток сучасних цифрових і мультимедійних форматів представлення української літератури та публіцистики (подкасти, відеоесе, документальні сторітелінгові проєкти, цифрові виставки та інші медійні формати) у співпраці з медіаплатформами, культурними інституціями, освітніми установами та творчими спільнотами**.**

Стратегічна ціль 2. Осмислення та збереження досвіду війни в українській літературі і публіцистиці як складника національної пам’яті

Операційні цілі:

1. Систематизація та збереження свідчень про війну, відтворених у художній і публіцистичній формах (щоденники, блоги, автор-

ські колонки у періодичних виданнях, есеїстика тощо).

2. Розроблення тематичної класифікації та проведення наукового дослідження текстів воєнної літератури і публіцистики для їх використання в освітніх практиках та суспільному осмисленні досвіду війни.

3. Поширення українського літературного та публіцистичного наративу про війну серед міжнародної аудиторії.

4. Інтеграція текстів про досвід війни у культурну комунікацію суспільства через публічні читання, освітні дискусії та сучасні медійні формати.

Стратегічна ціль 3. Посилення представлення та популяризації української культури в медійному просторі.

Операційні цілі:

1. Розширення присутності тем української культури, літератури та публіцистики у національних і міжнародних медіа.

2. Створення та поширення культурно-просвітницького медійного контенту, присвяченого українській культурі.

3. Розвиток співпраці між культурними інституціями, медіа та освітніми установами з метою популяризації української культури.

4. Використання сучасних цифрових платформ і соціальних мереж для поширення інформації про українську культурну спадщину та сучасні культурні процеси.

5. Формування медійних проєктів, що висвітлюють роль української культури у зміцненні національної ідентичності та осмисленні досвіду війни.

6. Створення локальних публіцистичних проєктів про історії громад як частини спільного українського культурного простору.

Очікувані результати реалізації цілей:

- систематизовано та досліджено сучасний літературно-публіцистичний процес, створено наукові огляди, аналітичні матеріали та архіви текстів;

- підвищено обізнаність суспільства та міжнародної аудиторії про роль української літератури, публіцистики та культури у формуванні національної ідентичності та осмисленні досвіду війни;
- впроваджено освітні програми, курси та методичні матеріали з української культури, літератури та публіцистики для шкіл, університетів, бібліотек та громадських організацій;
- сформовано традицію регулярних публіцистичних оглядів культурних, історичних та ціннісних процесів у суспільстві;
- забезпечено активну участь молоді, громадськості та ВПО у культурних, літературних та публіцистичних подіях і дискусіях;
- інтегровано сучасні цифрові та мультимедійні формати (подкасти, відеоесе, документальні проєкти, цифрові виставки) для представлення української літератури і публіцистики;
- збережено та систематизовано свідчення про війну у художніх і публіцистичних формах та створено тематичні класифікації для наукових, освітніх та суспільних потреб;
- розширено присутність української культури у медіа, створено культурно-просвітницький контент і локальні публіцистичні проєкти для зміцнення спільного українського культурного простору.

Психологічна підтримка через культурні практики

Стратегічна ціль 1. Використання культурних практик для зменшення психологічного навантаження та подолання наслідків травматичного досвіду війни.

Операційні цілі:

1. Розроблення та впровадження культурно-терапевтичних програм для внутрішньо переміщених осіб, біженців, ветеранів та членів їхніх родин (літературні й театральні майстерні, арт-терапевтичні практики, творчі групи).

2. Створення мобільних і цифрових культурних платформ, що забезпечують доступ до творчих і культурно-терапевтичних практик незалежно від місця перебування учасників.

3. Проведення регулярних культурних і мистецьких заходів**,** спрямованих на осмислення травматичного досвіду війни через створення художніх і публіцистичних текстів, мистецьких творів та інші форми творчого самовираження.

4. Формування спільнот творчої взаємопідтримки (літературних, мистецьких, театральних та міждисциплінарних), у межах яких учасники можуть відновлювати соціальні зв’язки, відчуття належності та психологічну стійкість.

5. Сприяння створенню та поширенню особистих історій війни (щоденників, спогадів, есеїв, усних історій), що допомагають учасникам осмислювати пережитий досвід і водночас формують культурну пам’ять суспільства.

6. Використання традиційної культури, фольклору та народних мистецьких практик як інструментів емоційної стабілізації та відновлення культурної тяглості (пісенні традиції, обрядові практики, навчання традиційних ремесел, колективні культурні дії).

7. Інтеграція культурних практик у програми психосоціальної підтримки у громадах, зокрема в центрах допомоги ВПО, культурних установах та освітніх середовищах.

Стратегічна ціль 2. Усвідомлення цінності культурної ідентичності як ресурсу стійкості та активізація емоційного зв'язку з культурою.

Операційні цілі:

1. Підвищення рівня усвідомлення українцями значущості культурної ідентичності через проведення психоосвітніх заходів (лекцій, тренінгів, обговорень).

2. Формування навичок рефлексії власної культурної належності шляхом використання наративних та письмових практик (щоденники, есе, вправи на самоідентифікацію).

3. Активізація емоційного зв'язку з українською культурою через впровадження арт-терапевтичних, символічних та творчих методів (малювання, казкотерапія, робота з культурними образами).

4. Розширення використання культурних ресурсів як засобу психологічної саморегуляції через навчання відповідним технікам (візуалізація, робота з цінностями, ресурсні вправи).

5. Сприяння інтеграції культурної ідентичності у повсякденне життя шляхом залучення до групових активностей, традицій та комунікативних практик.

Очікувані результати реалізації цілей:

- розширено використання культурних і мистецьких практик як інструментів психологічної підтримки та емоційного відновлення населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб, біженців, ветеранів та членів їхніх родин;
- створено доступну систему культурно-терапевтичних програм і платформ, що забезпечують участь у творчих практиках незалежно від місця перебування учасників;
- сформовано спільноти творчої взаємопідтримки, які сприяють відновленню соціальних зв'язків, взаєморозумінню та психологічній стійкості у громадах;

- посилено роль культури та творчості у процесах осмислення травматичного досвіду війни та формування індивідуальних і колективних стратегій відновлення;
- інтенсифіковано використання традиційної культури, фольклору та народних мистецьких практик як засобів емоційної стабілізації та зміцнення культурної тяглості;
- інтегровано культурні практики у програми психосоціальної підтримки у громадах, культурних установах та освітньому середовищі;
- підвищено рівень психологічної стійкості, соціальної згуртованості та відчуття культурної приналежності у суспільстві в умовах війни та післявоєнного відновлення;
- сформовано навички рефлексії культурної належності, підвищено рівень усвідомленості щодо власних цінностей і коріння, а також здатність здійснювати особистісну рефлексію через письмові та наративні практики;
- підвищено усвідомлення значущості культурної ідентичності та інтерес до власної культурної спадщини, розуміння ролі культурної ідентичності як ресурсу психологічної стійкості;
- активізовано емоційний зв’язок з української культурою, що посилює позитивне емоційне ставлення до неї, переживання почуття гордості, приналежності та підтримки через культурні символи, водночас знижено емоційну напругу через включення у творчі практики;
- розширено використання культурних ресурсів для саморегуляції через опанування конкретних технік саморегуляції (візуалізація, ресурсні вправи), здатність самостійно застосовувати культурні образи та цінності для стабілізації емоційного стану, що забезпечує підвищення рівня психологічної стійкості у стресових ситуаціях.

Соціальна робота, соціальна згуртованість та культурна стійкість українського суспільства

Стратегічна ціль 1. Використання соціальної роботи як інструменту збереження культурної ідентичності, культурної тяглості та суспільної стійкості українського суспільства.

Операційні цілі:

1. Інтеграція культурних практик, традицій, локальної історії та елементів нематеріальної культурної спадщини у програми соціальної роботи з різними категоріями населення, зокрема внутрішньо переміщеними особами, ветеранами війни, членами їхніх сімей, дітьми та молоддю.

2. Розвиток міжпоколіннєвих програм соціальної взаємодії та згуртованості, спрямованих на передачу культурних цінностей, історичної пам'яті, досвіду переживання війни та зміцнення суспільної єдності між поколіннями.

3. Підтримка соціокультурних ініціатив територіальних громад, спрямованих на збереження локальної культурної ідентичності, історичної пам'яті та культурної спадщини в умовах війни й післявоєнного відновлення.

4. Розвиток практик документування, збереження та суспільного осмислення досвіду війни як складової формування культурної пам'яті та національної ідентичності українського суспільства.

5. Формування та впровадження культурно чутливих підходів у професійній діяльності фахівців соціальної сфери, зокрема у процесі надання психосоціальної підтримки постраждалим від війни та вразливим категоріям населення.

Стратегічна ціль 2. Сприяння соціальній інтеграції, суспільній згуртованості, соціальній стійкості та відновленню соціальної єдності українського суспільства.

Операційні цілі:

1. Розвиток соціально-культурних програм інтеграції внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, членів їхніх сімей та інших постраждалих від війни категорій населення у життя територіальних громад через спільні культурні, громадські та волонтерські практики.

2. Використання інструментів соціальної роботи для соціальної та культурної реінтеграції деокупованих територій, відновлення соціальних зв'язків і зміцнення спільного культурного простору України.

3. Підтримка міжрегіонального культурного діалогу та взаємодії громад з метою зміцнення суспільної єдності, взаєморозуміння та подолання соціальних і культурних бар'єрів, спричинених війною.

4. Створення та розвиток безпечних просторів соціальної взаємодії, суспільного діалогу та громадської участі, у межах яких через культурні й соціальні практики забезпечується суспільний діалог щодо історичної пам'яті, досвіду війни та майбутнього розвитку українського суспільства.

5. Розвиток волонтерських, молодіжних і громадських ініціатив, спрямованих на посилення соціальної згуртованості, взаємопідтримки, громадянської активності та формування культури взаємної підтримки, громадянської відповідальності та суспільної солідарності.

6. Розвиток молодіжного лідерства та підтримка молодіжних ініціатив, спрямованих на популяризацію української культури, громадянської участі та суспільної згуртованості.

7. Сприяння подоланню соціальної ізоляції, дискримінації та суспільної поляризації, а також відновленню довіри між різними соціальними групами населення в умовах війни та післявоєнного відновлення.

Стратегічна ціль 3. Використання культурних і творчих практик як інструменту психосоціальної підтримки, розвитку соціальної стійкості та подолання наслідків війни.

Операційні цілі:

1. Інтеграція мистецьких, творчих та наративних практик у систему психосоціальної підтримки населення.

2. Розвиток програм соціально-психологічного відновлення дітей, молоді, ветеранів та сімей, які постраждали внаслідок війни.

3. Використання культурних заходів як засобу формування емоційної стійкості та підтримки психічного благополуччя населення.

4. Підтримка групових форм взаємодопомоги та соціальної підтримки через культурні й творчі активності.

5. Поширення практик культурної стійкості у діяльності закладів соціальної сфери, освіти та територіальних громад.

Стратегічна ціль 4. Посилення спроможності територіальних громад у збереженні локальної культурної ідентичності, розвитку соціальної стійкості та післявоєнного відновлення.

Операційні цілі:

1. Підтримка громад у реалізації локальних програм збереження культурної спадщини та розвитку культурної пам’яті.

2. Розвиток соціально-культурної інфраструктури громад як простору підтримки, взаємодії та соціальної активності населення.

3. Сприяння участі мешканців громад у прийнятті рішень щодо культурного та соціального розвитку територій.

4. Підтримка локальних ініціатив, спрямованих на осмислення досвіду війни та відновлення соціальної єдності громад.

5. Розвиток механізмів соціальної взаємодії та самоорганізації громад в умовах кризових викликів.

Стратегічна ціль 5. Розвиток міжсекторального партнерства та посилення ролі молоді у процесах підтримки культурної ідентичності й післявоєнного відновлення суспільства.

Операційні цілі:

1. Розвиток партнерства між закладами соціальної сфери, освіти, культури, молодіжної політики та громадянського суспільства.

2. Розвиток крос-секторальної взаємодії у сфері молодіжної політики шляхом інтеграції молодіжних підходів у системи соціальної роботи, освіти, культури, інститутів громадянського суспільства та місцевого самоврядування.

3. Підтримка молодіжних ініціатив і волонтерських практик, спрямованих на збереження культурної спадщини та розвиток громад.

4. Сприяння участі молоді у процесах післявоєнного відновлення та розвитку соціальної згуртованості.

5. Розвиток програм неформальної освіти та громадянської активності молоді у сфері культури та соціальної взаємодії.

6. Формування системи міжсекторальної координації для реалізації соціокультурних програм підтримки населення.

7. Забезпечення інтеграції підходів державної молодіжної політики у систему вищої освіти шляхом їх системного врахування в освітніх програмах, практичній підготовці, молодіжних ініціативах та позааудиторній діяльності з метою формування соціальної згуртованості молоді, громадянської участі, суспільної відповідальності, культури солідарності та здатності до спільного вирішення соціально значущих проблем в умовах воєнного та післявоєнного розвитку України.

Очікувані результати реалізації стратегічних цілей:

- посилено роль соціальної роботи як інструменту збереження культурної ідентичності, культурної тяглості та суспільної стійкості українського суспільства;

- інтегровано культурні практики, елементи нематеріальної культурної спадщини та локальної історії у програми соціальної роботи з різними категоріями населення;
- зміцнено міжпоколіннєву взаємодію, суспільну єдність та передачу культурних цінностей, історичної пам'яті й досвіду переживання війни між поколіннями;
- посилено соціальну інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни, членів їхніх сімей та інших постраждалих від війни категорій населення у життя територіальних громад;
- упроваджено практики соціальної та культурної реінтеграції деокупованих територій, відновлення соціальних зв'язків і зміцнення спільного культурного простору України;
- зміцнено суспільну згуртованість, соціальну стійкість, взаємну довіру, громадянську відповідальність та суспільну солідарність;
- розширено мережу безпечних просторів соціальної взаємодії, громадської участі та суспільного діалогу щодо історичної пам'яті, досвіду війни та майбутнього розвитку українського суспільства;
- поширено культурні й творчі практики як інструменти психосоціальної підтримки, формування емоційної стійкості та подолання наслідків війни;
- посилено спроможність територіальних громад у збереженні локальної культурної ідентичності, забезпеченні соціальної стійкості та післявоєнного відновлення;
- удосконалено соціально-культурну інфраструктуру, механізми громадської взаємодії та самоорганізації населення в умовах кризових викликів;
- посилено роль молоді у процесах суспільного розвитку, соціальної згуртованості та післявоєнного відновлення держави;
- підвищено рівень молодіжного лідерства, громадянської активності та крос-секторальної взаємодії у сфері молодіжної політики;

- посилено роль закладів вищої освіти як середовищ формування громадянської активності, культури солідарності, молодіжного лідерства та соціальної стійкості українського суспільства в умовах воєнного та післявоєнного розвитку;
- сформовано систему міжсекторального партнерства між закладами соціальної сфери, освіти, культури, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства для реалізації соціокультурних програм підтримки населення;
- підвищено спроможність державних інституцій, територіальних громад та фахівців соціальної сфери до використання культурних, соціальних і громадських практик у процесах післявоєнного відновлення та функціонування українського суспільства.

Освітня політика та культурно-освітня діяльність

Стратегічна ціль 1. Інтеграція нематеріальної культурної спадщини України в освітній процес та розвиток культурної освіти для формування національної ідентичності й зацікавлення молоді традиційною культурою.

Операційні цілі:

1. Інтеграція тематики нематеріальної культурної спадщини в освітні програми, включення питань традиційної культури та елементів нематеріальної культурної спадщини до навчальних програм закладів загальної середньої та вищої освіти.

2. Розвиток спеціалізованих освітніх курсів у сфері традиційної культури, запровадження навчальних дисциплін з традиційної культури, фольклористики, етнології та культурної спадщини у закладах вищої освіти.

3. Підтримка позааудиторних форм культурної освіти, сприяння діяльності творчих гуртків, фольклорних колективів, майстерень традиційних ремесел та інших культурно-освітніх ініціатив.

4. Розвиток освітніх проєктів для молоді у сфері традиційної культури, організація літніх шкіл, освітніх програм, культурно-просвітницьких проєктів та майстер-класів, спрямованих на залучення молоді до вивчення та популяризації традиційної культури.

Стратегічна ціль 2. Утвердження українського історико-культурного наративу в освітньому процесі.

Операційні цілі:

1. Оновлення змісту освітніх програм з історії, літератури та культурології з акцентом на деколонізацію історичної свідомості, висвітлення колоніальної політики Російської імперії та СРСР щодо України і ролі української культури у боротьбі за державність.

2. Інтеграція методів «живої історії» в освітній процес, зокрема використання усних свідчень, документальних матеріалів, медіапроєктів та особистих історій сучасної війни як джерел для вивчення новітньої історії України.

3. Формування освітніх програм та публічних освітніх практик, що демонструють безперервність української культурної традиції, державотворчих процесів та інтелектуальної історії України.

Стратегічна ціль 3. Використання культурної освіти як інструменту психосоціальної підтримки та формування стійкості.

Операційні цілі:

1. Інтеграція культурних і мистецьких практик у навчальний процес (література, музика, театр, візуальне мистецтво) як засобів безпечного осмислення травматичного досвіду війни та розвитку емоційної стійкості учнів.

2. Запровадження принципів травмоінформованої педагогіки**,** що поєднують освітні та культурні підходи у роботі з дітьми, які пережили досвід війни, втрати або вимушеного переселення.

3. Вивчення в освітньому процесі прикладів національної стійкості та солідарності (від історичних подій українського державотворення до сучасного спротиву) як чинників формування колективної ідентичності.

Стратегічна ціль 4. Зміцнення мовної та культурної ідентичності українців через освітнє та цифрове середовище.

Операційні цілі:

1. Формування активного українськомовного культурно-освітнього середовища у навчальних закладах через використання сучасного культурного контенту (література, медіа, подкасти, культурні проєкти) у навчальній та позакласній діяльності.

2. Розроблення цифрових освітніх ресурсів та онлайн-програм**,** що підтримують вивчення української мови, історії та культури для дітей і молоді, зокрема тих, які перебувають за кордоном або навчаються дистанційно.

3. Інтеграція регіональних культурних і мовних особливостей України в освітній процес**,** зокрема через вивчення діалектів, етнографії та локальної історії громад як складників єдиного культурного простору України.

Очікувані результати реалізації цілей:

- посилено роль системи освіти у формуванні та зміцненні культурної ідентичності українців в умовах війни та післявоєнного відновлення;
- утверджено цілісний український історико-культурний наратив в освітньому процесі та підвищено рівень критичного розуміння історичних процесів і колоніальної політики щодо України;
- забезпечено ширше використання методів «живої історії» та сучасних документальних матеріалів у навчальному процесі, що сприяє глибшому осмисленню подій сучасної війни;
- інтегровано культурні та мистецькі практики у навчальне середовище як інструмент психосоціальної підтримки та розвитку емоційної стійкості учнів;
- підвищено готовність педагогів працювати з дітьми, які пережили травматичний досвід війни, через застосування принципів травмоінформованої педагогіки;
- зміцнено позиції української мови як ключового елементу культурної ідентичності через створення активного україномовного освітнього середовища;
- розширено використання сучасних цифрових освітніх ресурсів і платформ для популяризації української культури, мови та історії;
- забезпечено підтримку культурної та мовної ідентичності українських дітей і молоді, які перебувають за кордоном або навчаються дистанційно;
- посилено усвідомлення культурного різноманіття регіонів України як складника єдиного культурного простору та спільної національної ідентичності;
- підвищено рівень культурної обізнаності молодого покоління та сформовано стійке відчуття належності до українського культурного та історичного простору.

Інформаційна політика

Стратегічна ціль 1. Забезпечення інформаційного суверенітету України та захисту національного інформаційного простору від загроз, спрямованих на підрив культурної ідентичності, історичної пам'яті та мовної самобутності українського народу в умовах війни.

Операційні цілі:

1. Посилення спроможності держави щодо виявлення, попередження та нейтралізації інформаційних загроз, спрямованих на руйнування української культурної ідентичності, дискредитацію історії, мови та символічного простору України через вдосконалення аналітичних і моніторингових механізмів, розвиток міжвідомчої координації та інтеграцію культурного виміру в систему інформаційної безпеки.

2. Формування цілісної та послідовної державної політики у сфері захисту національного інформаційного простору з урахуванням культурних, мовних та ціннісних аспектів; перехід від реактивних заходів до системного стратегічного управління інформаційною сферою, де культурна ідентичність розглядається як ключовий об'єкт захисту.

3. Зменшення впливу ворожих інформаційних і культурних наративів у публічному та цифровому просторі України шляхом обмеження доступу до деструктивного контенту одночасно з посиленням присутності українських смислів, символів і наративів; приділення особливої уваги соціальним мережам, онлайн-платформам та неформальним каналам комунікації.

4. Інституціоналізація захисту культурної ідентичності як складової інформаційної безпеки на рівні державних стратегій, програм та управлінських рішень, що передбачає нормативне закріплення відповідних підходів і включення культурного чинника до стратегічних документів у сфері безпеки, комунікацій та розвитку медіа.

Стратегічна ціль 2. Формування і підтримка цілісного українського культурного наративу в інформаційному просторі, заснованого на власній історичній перспективі, цінностях свободи, гідності, державності та європейського вибору.

Операційні цілі:

1. Систематизація та утвердження українського історико-культурного наративу як домінантного в національному інформаційному просторі, що передбачає узгоджене представлення ключових етапів української історії, державотворення, визвольної боротьби та культурного розвитку з позицій української суб'єктності, з урахуванням наукових підходів і сучасних комунікаційних форматів.

2. Інтеграція цінностей свободи, гідності, демократії та європейського вибору в державні та суспільні інформаційні комунікації. Йдеться про формування не декларативного, а змістовного ціннісного наповнення інформаційного простору, у якому сучасний український досвід війни, спротиву та солідарності осмислюється як частина ширшої європейської та світової історії боротьби за свободу.

3. Підтримка створення і поширення культурного та креативного контенту, що транслює сучасні українські смисли, образи й символи, поєднуючи історичну спадщину з актуальними соціальними та культурними процесами. Особлива увага приділяється новим медіа, соціальним мережам, аудіовізуальним форматам і платформам, орієнтованим на молодіжну аудиторію.

4. Протидія альтернативним та викривленим інтерпретаціям української історії і культури, що нав'язуються ворожими інформаційними акторами або зберігаються як рудименти колоніального дискурсу. Реалізація цієї цілі передбачає не лише спростування, а й активне заміщення деструктивних наративів правдивими, переконливими й аргументованими українськими смислами.

5. Забезпечення узгодженості дій державних інституцій, медіа, освітнього та культурного середовища у формуванні цілісного

культурного наративу, що включає розвиток міжсекторальної співпраці, залучення експертів, митців і громадянського суспільства до спільного продукування та поширення культурно значущого контенту.

Стратегічна ціль 3. Посилення ролі української мови як базового елементу культурної ідентичності та ключового інструменту інформаційної стійкості суспільства.

Операційні цілі:

1. Забезпечення домінування української мови в національному інформаційному просторі як мови публічної комунікації, державних інституцій, медіа та культурного контенту, що передбачає послідовне дотримання мовного законодавства, а також формування позитивної мотивації до використання української мови як ознаки громадянської відповідальності та культурної належності.

2. Розширення доступу громадян до якісного україномовного інформаційного та культурного контенту в усіх форматах – друкованих, аудіовізуальних, цифрових і мережевих. Особлива увага приділяється соціальним мережам, стримінговим платформам, онлайн-медіа та новим формам комунікації, що формують мовні практики молодого покоління.

3. Стимулювання переходу на українську мову в побутовому та професійному спілкуванні шляхом підтримки освітніх, інформаційних і культурних ініціатив, спрямованих на популяризацію мови без примусу та дискримінаційних практик; створення комфортного мовного середовища, у якому українська мова сприймається як сучасна, престижна та зручна.

4. Зміцнення мовної стійкості як складової інформаційної безпеки через зменшення впливу ворожих мовних і культурних практик, що використовуються для маніпуляції та нав’язування альтернативної ідентичності. Реалізація цієї цілі передбачає системну роботу з аналізу мовних наративів, виявлення маніпулятивних моделей та їх нейтралізацію.

5. Забезпечення мовної єдності українців незалежно від місця проживання, зокрема внутрішньо переміщених осіб і громадян України за кордоном, шляхом підтримки україномовних інформаційних ресурсів, освітніх програм і культурних платформ.

Стратегічна ціль 4. Підвищення стійкості суспільства до дезінформації, пропаганди та маніпулятивних інформаційних впливів через розвиток критичного мислення, медіаграмотності та культури відповідального споживання інформації.

Операційні цілі:

1. Формування системного підходу до розвитку медіаграмотності та критичного мислення як складових національної інформаційної безпеки. Реалізація цієї цілі передбачає інтеграцію відповідних компетентностей у формальну та неформальну освіту, професійну підготовку державних службовців, журналістів, освітян і представників громадянського суспільства.

2. Розвиток культури відповідального споживання інформації шляхом популяризації етичних стандартів користування медіа, усвідомленого ставлення до джерел інформації та розуміння механізмів інформаційного впливу. Особлива увага приділяється роботі з соціальними мережами, месенджерами та цифровими платформами, де ризики маніпуляцій є найбільш високими.

3. Підвищення спроможності громадян розпізнавати дезінформацію, пропаганду та маніпулятивні наративи, зокрема ті, що спрямовані на підрив культурної ідентичності, суспільної єдності та довіри до держави. Це передбачає створення доступних освітніх і інформаційних інструментів, адаптованих до різних вікових і соціальних груп.

4. Підтримка незалежних ініціатив у сфері фактчекінгу, аналітики та дослідження інформаційних загроз, а також розвиток співпраці між державними інституціями, медіа, академічним середовищем і громадськими організаціями. Це сприятиме підвищенню

якості аналізу інформаційних процесів і довіри до результатів цієї роботи.

5. Зменшення вразливості окремих соціальних груп до маніпулятивних інформаційних впливів шляхом цільових програм і комунікаційних кампаній. Йдеться, зокрема, про дітей і молодь, людей похилого віку, внутрішньо переміщених осіб та громади, які зазнають підвищеного інформаційного тиску в умовах війни.

Стратегічна ціль 5. Розвиток і системна підтримка виробництва та поширення українського культурного та інформаційного контенту, здатного конкурувати в національному та глобальному інформаційному середовищі.

Операційні цілі:

1. Створення сприятливих умов для сталого розвитку виробництва українського культурного та інформаційного контенту як складової національної інформаційної та культурної безпеки. Реалізація цієї цілі передбачає формування ефективних механізмів державної підтримки, грантового фінансування та партнерства з приватним сектором і громадянським суспільством.

2. Підвищення якості та різноманіття українського контенту шляхом підтримки інноваційних форматів, креативних індустрій і міждисциплінарних проєктів, що поєднують культуру, освіту, технології та сучасні медіа. Особлива увага приділяється цифровим продуктам, аудіовізуальному контенту та платформам, орієнтованим на міжнародну аудиторію.

3. Розширення каналів поширення українського культурного та інформаційного контенту в національному інформаційному просторі, зокрема через підтримку незалежних медіа, регіональних і локальних платформ, а також доступності контенту для різних соціальних груп. Це сприятиме зменшенню інформаційних дисбалансів і посиленню культурної присутності України на всій території держави.

4. Посилення міжнародної присутності українського культурного та інформаційного контенту шляхом розвитку перекладацьких програм, участі в міжнародних культурних і медійних проєктах, а також використання цифрових платформ для просування українських смислів і наративів за кордоном. У цьому контексті контент розглядається як інструмент культурної дипломатії та «м'якої сили».

5. Підтримка контенту, що осмислює досвід війни, спротиву та відновлення України, з дотриманням етичних стандартів і поваги до людської гідності. Такий контент має сприяти збереженню колективної пам'яті, формуванню спільних смислів і посиленню внутрішньої та міжнародної солідарності з Україною.

Стратегічна ціль 6. Забезпечення інформаційної єдності українців незалежно від місця їхнього проживання, зокрема внутрішньо переміщених осіб і громадян України за кордоном.

Операційні цілі:

1. Забезпечення сталого доступу внутрішньо переміщених осіб та українців за кордоном до національного інформаційного простору, зокрема до україномовного новинного, культурного й освітнього контенту. Реалізація цієї цілі передбачає розвиток цифрових платформ, онлайн-медіа та дистанційних форматів комунікації, що дозволяють зберігати постійний зв'язок з українським інформаційним і культурним середовищем.

2. Підтримка збереження мовної та культурної ідентичності українців, які вимушено змінили місце проживання, шляхом цільових інформаційних програм, культурних проєктів і комунікаційних ініціатив, адаптованих до потреб різних вікових і соціальних груп. Особлива увага приділяється дітям і молоді, для яких ризики втрати мовних і культурних практик є найбільш високими.

3. Формування спільного інформаційного простору для українських громад за кордоном, що сприяє підтримці зв'язку з Україною, взаємодії між громадами та інтеграції українського культурного на-

рativу в середовище країн перебування. Реалізація цієї цілі передбачає співпрацю з діаспорними організаціями, медіа та культурними інституціями.

4. Протидія інформаційній ізоляції, фрагментації та впливу ворожих наративів на внутрішньо переміщених осіб і українців за кордоном шляхом цілеспрямованих комунікацій, моніторингу інформаційних ризиків і оперативного реагування на дезінформацію. Йдеться про зменшення ризиків культурної дистанціації та маніпулятивного впливу в умовах тривалого перебування поза Україною.

5. Забезпечення зворотного зв'язку та участі внутрішньо переміщених осіб і українців за кордоном у формуванні державної інформаційної політики. Це передбачає створення інклюзивних каналів комунікації, що дозволяють враховувати досвід, потреби та бачення цих груп у процесі ухвалення рішень.

Стратегічна ціль 7. Інтеграція культурного виміру в міжнародні інформаційні комунікації України та посилення культурної складової української «м'якої сили».

Операційні цілі:

1. Формування цілісного та впізнаваного культурного образу України в міжнародному інформаційному просторі, заснованого на українській історичній суб'єктності, сучасному досвіді війни, цінностях свободи, гідності та демократичного розвитку, що передбачає узгодження зовнішніх комунікацій держави з культурною політикою та стратегічними наративами України.

2. Інтеграція українського культурного контенту в міжнародні медіа, цифрові платформи та культурні індустрії шляхом підтримки перекладів, копродукцій, міжнародних культурних проєктів і партнерств. Особлива увага приділяється доступності українських смислів для іноземної аудиторії та адаптації комунікацій до різних культурних контекстів.

3. Посилення координації між державними органами, дипломатичними установами, культурними інституціями та громадянсь-

ким суспільством у сфері міжнародних інформаційних і культурних комунікацій. Такий підхід дозволить уникнути фрагментарності та підвищити ефективність використання культурного потенціалу України за кордоном.

4. Використання культури як інструменту стратегічних комунікацій і міжнародної солідарності з Україною, зокрема через мистецькі проєкти, культурні події, освітні програми та цифрові кампанії, що привертають увагу до українського досвіду війни, втрат і спротиву. Реалізація цієї цілі передбачає етичне та відповідальне представлення воєнної тематики.

5. Підтримка діяльності українських митців, інтелектуалів і культурних амбасадорів за кордоном як носіїв сучасної української ідентичності та провідників українських культурних наративів у світі. Це включає створення умов для їхньої сталої присутності в міжнародному культурному та інформаційному просторі.

Очікувані результати реалізації цілей:

- підвищено рівень захищеності національного інформаційного простору від інформаційно-культурної агресії та знижено вплив ворожих наративів на суспільну свідомість; в інформаційному просторі України домінуватимуть українські культурні смисли, мова та власна історична перспектива, що сприятиме зміцненню національної ідентичності та суспільної стійкості;
- сформувано в українському інформаційному просторі стійкий, зрозумілий та привабливий культурний наратив, який відображає українську історичну тяглість, сучасний досвід війни та бачення майбутнього України як європейської демократичної держави;
- зменшено фрагментарність та суперечливість культурних смислів у публічному просторі, підвищено рівень суспільної згуртованості та ідентифікації громадян з українською культурною спільнотою; посилено здатність українського суспільства протистояти маніпулятивним історичним і культурним інтерпретаціям, а також

зміцнено символічний фундамент для післявоєнного відновлення, національного розвитку та міжнародного позиціонування України;

- утверджено українську мову як беззаперечну основу національного інформаційного простору та ключовий чинник культурної самоідентифікації громадян; зростання частки україномовного контенту в медіа, цифровому середовищі та публічних комунікаціях, що сприятиме підвищенню інформаційної стійкості суспільства; знижено вразливість громадян до мовно-культурних маніпуляцій, зміцнення почуття належності до української культурної спільноти та формування довгострокових мовних практик, які підтримують єдність суспільства в умовах війни та створюють міцну основу для післявоєнного розвитку України;
- підвищено загальний рівень інформаційної культури та критичного мислення в суспільстві, що зменшує ефективність дезінформаційних і пропагандистських кампаній, спрямованих проти України; громадяни більше здатні самостійно оцінювати інформацію, відрізняти факти від маніпуляцій і відповідально взаємодіяти з медіа;
- зросли обсяги і якість українського культурного та інформаційного контенту, а також підвищено його конкурентоспроможність в національному та глобальному інформаційному просторі, він став більш помітним, доступним і впливовим як усередині країни, так і за її межами;
- збережено інформаційну та культурну єдність українського суспільства попри просторову роз'єднаність, спричинену війною; внутрішньо переміщені особи та українці за кордоном інтегровано в український інформаційний і культурний простір, що сприяє збереженню мовної практики, національної ідентичності та суспільної солідарності;
- посилено міжнародну видимість України як самостійного культурного суб'єкта та зростання впливу українських культурних наративів у глобальному інформаційному середовищі.

Додаток 1

Рекомендовані практики та заходи підтримки й зміцнення культурної ідентичності

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Культурно-просвітницькі заходи до Дня Соборності України	Проведення лекцій, виставок, круглих столів, дискусій та публічних культурних подій, присвячених історії соборності України, розвитку української державності та єдності культурного простору країни.	22 січня	заклади освіти, бібліотеки, музеї, культурні центри, громадські організації
Освітньо-пам’ятні заходи до Дня пам’яті Героїв Крут	Організація тематичних лекцій, кінопоказів, історичних виставок та дискусій про події Української революції та боротьбу молоді за незалежність України.	29 січня	заклади освіти, музеї, бібліотеки, молодіжні організації
Культурно-освітні заходи до Міжнародного дня рідної мови	Проведення мовних конкурсів, літературних читань, виставок, дискусій та освітніх заходів, спрямованих на популяризацію української мови та культурної різноманітності.	21 лютого	заклади освіти, бібліотеки, культурні установи, громадські організації
Культурно-просвітницькі заходи до Дня спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя	Проведення лекцій, публічних дискусій, виставок, кінопоказів та інформаційних кампаній, присвячених темі окупації Криму, правам людини, культурній спадщині та боротьбі корінних народів України за збереження своєї ідентичності.	26 лютого	заклади освіти, музеї, бібліотеки, правозахисні та громадські організації, культурні центри

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Літературно-мистецькі заходи до Шевченківських днів	Проведення літературних читань, творчих конкурсів, мистецьких виставок та культурних подій, присвячених творчості Тараса Шевченка та розвитку української літератури.	9–10 березня	заклади освіти, бібліотеки, культурні установи
Просвітницькі заходи до Дня українського добровольця	Проведення публічних зустрічей, виставок, лекцій та культурних подій, присвячених ролі добровольців у захисті України та формуванні сучасної громадянської ідентичності.	14 березня	заклади освіти, культурні центри, громадські та ветеранські організації
Літературно-мистецькі заходи до Всесвітнього дня поезії	Проведення поетичних читань, літературних вечорів, творчих конкурсів, відкритих мікрофонів та мистецьких зустрічей, спрямованих на популяризацію української поезії та сучасної літературної творчості.	21 березня	бібліотеки, заклади освіти, культурні установи, молодіжні центри, громадські організації
Театральні та культурні події до Міжнародного дня театру	Організація театральних показів, творчих зустрічей, лекцій та майстер-класів, спрямованих на популяризацію театрального мистецтва.	27 березня	театри, заклади освіти, культурні установи
Громадянсько-освітні заходи до Дня Конституції Пилипа Орлика	Проведення лекцій, історичних дискусій, круглих столів та тематичних освітніх подій, присвячених розвитку української політико-правової думки, традиціям державотворення та історії конституціоналізму.	5 квітня	заклади освіти, бібліотеки, музеї, наукові установи, громадські організації

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Культурно-просвітницькі заходи до Міжнародного дня пам’яток і визначних місць	Проведення тематичних екскурсій, лекцій, виставок та інформаційних кампаній щодо збереження культурної спадщини.	18 квітня	музеї, бібліотеки, культурні установи, органи місцевого самоврядування
Культурно-освітні заходи до Всесвітнього дня книги та авторського права	Організація книжкових виставок, презентацій видань, зустрічей з авторами, читацьких марафонів та дискусій щодо ролі книги, читання й авторського права в сучасному культурному просторі.	23 квітня	бібліотеки, заклади освіти, видавництва, культурні установи, громадські організації
Просвітницькі заходи до Дня Чорнобильської трагедії	Проведення тематичних лекцій, виставок, переглядів документальних матеріалів та дискусій, присвячених наслідкам Чорнобильської катастрофи, екологічній безпеці та історичній пам’яті.	26 квітня	заклади освіти, музеї, бібліотеки, наукові установи, громадські організації
Культурно-історичні заходи до Дня пам’яті та перемоги над нацизмом	Проведення меморіальних подій, виставок, освітніх лекцій та тематичних дискусій щодо історії Другої світової війни.	8 травня	заклади освіти, музеї, бібліотеки, громадські організації

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Культурно-громадські заходи до Дня Європи в Україні	Проведення освітніх подій, молодіжних форумів, дискусій, презентацій та культурних акцій, спрямованих на популяризацію європейських цінностей, демократії, прав людини та міжкультурного діалогу.	травень	заклади освіти, молодіжні ради, культурні центри, органи місцевого самоврядування, громадські організації
Культурно-мистецькі заходи до Дня вишиванки	Проведення виставок, тематичних фотопроєктів, лекцій, майстер-класів та громадських акцій, спрямованих на популяризацію українських традицій, народного мистецтва та національної символіки.	травень	заклади культури, музеї, заклади освіти, майстри народної творчості, громадські організації
Культурні події до Міжнародного дня музеїв	Організація виставок, освітніх програм, екскурсій та культурних заходів, спрямованих на популяризацію музейної спадщини.	18 травня	музеї, заклади освіти, культурні установи
Культурно-просвітницькі заходи до Всесвітнього дня культурного різноманіття	Проведення фестивалів, лекцій, дискусій та освітніх програм, спрямованих на розвиток культурного діалогу та взаєморозуміння.	21 травня	культурні центри, заклади освіти, громадські організації
Пам’ятні та просвітницькі заходи до Дня пам’яті дітей, які загинули внаслідок збройної агресії проти України	Проведення меморіальних подій, тематичних виставок, просвітницьких зустрічей та громадських акцій, спрямованих на вшанування пам’яті дітей та підвищення суспільної уваги до теми захисту дитинства під час війни.	4 червня	заклади освіти, культурні установи, правозахисні організації, органи місцевого самоврядування, громадські організації

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Освітні та просвітницькі заходи до Дня Конституції України	Проведення лекцій, публічних дискусій, виставок і освітніх програм, присвячених правам людини та конституційним цінностям.	28 червня	заклади освіти, бібліотеки, громадські організації
Культурно-історичні заходи до Дня Української Державності	Проведення виставок, лекцій та культурних подій, присвячених історії українського державотворення.	15 липня	заклади освіти, музеї, культурні установи
Культурно-просвітницькі заходи до Міжнародного дня корінних народів світу	Проведення лекцій, публічних зустрічей, презентацій культурних традицій, виставок та дискусій, присвячених правам і культурі корінних народів України та світу.	9 серпня	заклади освіти, культурні центри, музеї, громадські та правозахисні організації
Молодіжні культурно-освітні заходи до Міжнародного дня молоді	Проведення фестивалів, освітніх програм, форумів і творчих конкурсів для молоді.	12 серпня	молодіжні організації, заклади освіти, культурні центри
Культурно-просвітницькі заходи до Дня Незалежності України	Проведення культурних фестивалів, виставок, лекцій та мистецьких подій, присвячених історії незалежності України.	24 серпня	заклади культури, органи місцевого самоврядування, громадські організації

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Пам’ятні заходи до Дня пам’яті захисників України	Проведення меморіальних подій, виставок та публічних дискусій, присвячених захисникам України.	29 серпня	заклади освіти, музеї, ветеранські організації
Громадянсько-просвітницькі заходи до Міжнародного дня демократії	Проведення дебатів, форумів, інтерактивних лекцій та освітніх програм, спрямованих на популяризацію демократичних цінностей, участі молоді у прийнятті рішень та розвитку громадянської культури.	15 вересня	заклади освіти, молодіжні центри, молодіжні ради, органи місцевого самоврядування, громадські організації
Освітньо-мовні заходи до Європейського дня мов	Проведення мовних клубів, конкурсів, відкритих занять, публічних дискусій та інтерактивних подій, спрямованих на популяризацію української мови, багатомовності та міжкультурної комунікації.	26 вересня	заклади освіти, бібліотеки, мовні центри, культурні установи, громадські організації
Культурно-освітні заходи до Всеукраїнського дня бібліотек	Проведення літературних подій, презентацій книжок, читань та освітніх заходів.	30 вересня	бібліотеки, заклади освіти, культурні установи
Культурно-просвітницькі заходи до Дня захисників і захисниць України	Проведення зустрічей, виставок та освітніх подій, присвячених темі оборони України та громадянської відповідальності.	1 жовтня	заклади освіти, громадські організації, культурні центри

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Культурно-освітні заходи до Дня української писемності та мови	Проведення тематичних лекцій, конкурсів, читань, мовних марафонів, презентацій книг та інформаційних кампаній, спрямованих на утвердження престижу української мови та писемної культури.	27 жовтня	заклади освіти, бібліотеки, культурні установи, медіа, громадські організації
Культурно-просвітницькі заходи до Дня працівників культури та майстрів народного мистецтва	Проведення фестивалів народного мистецтва, виставок ремесел, культурних подій та професійних зустрічей діячів культури.	9 листопада	культурні установи, заклади освіти, громадські організації
Інформаційно-просвітницькі заходи до Всесвітнього дня науки в ім’я миру та розвитку	Проведення науково-популярних лекцій, публічних дискусій, виставок, презентацій дослідницьких ініціатив та зустрічей з молодими науковцями, спрямованих на популяризацію науки та інновацій.	10 листопада	заклади освіти, наукові установи, бібліотеки, молодіжні організації, громадські об’єднання
Культурно-освітні заходи до Дня Гідності та Свободи	Проведення дискусій, виставок та культурних подій, присвячених подіям Революції Гідності та боротьбі за свободу.	21 листопада	заклади освіти, бібліотеки, громадські організації
Радіодиктант національної єдності	Проведення загальнонаціональної освітньої акції з написання диктанту українською мовою, що сприяє популяризації української мови, підвищенню мовної культури та зміцненню відчуття національної єдності.	листопад	заклади освіти, бібліотеки, медіа, громадські організації

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Пам’ятні та освітні заходи до Дня пам’яті жертв Голодомору	Проведення меморіальних подій, лекцій, виставок та освітніх програм, спрямованих на збереження історичної пам’яті про Голодомор.	листопад	заклади освіти, музеї, бібліотеки
Інклюзивно-просвітницькі заходи до Міжнародного дня людей з інвалідністю	Проведення круглих столів, виставок, інформаційних кампаній, культурних та освітніх подій, спрямованих на формування культури безбар’єрності, рівності та суспільної поваги до прав людей з інвалідністю.	3 грудня	заклади освіти, органи місцевого самоврядування, громадські організації, інклюзивні центри, культурні установи
Культурно-громадські заходи до Міжнародного дня волонтера	Проведення публічних зустрічей, форумів, виставок та освітніх подій, присвячених розвитку волонтерського руху та громадянської активності.	5 грудня	громадські організації, заклади освіти, культурні установи
Просвітницькі заходи з медіаграмотності та протидії дезінформації	Проведення тренінгів, публічних лекцій, інтерактивних занять, інформаційних кампаній та дискусій, спрямованих на розвиток критичного мислення, навичок перевірки інформації та стійкості до маніпулятивного впливу.	протягом року	заклади освіти, бібліотеки, медіа, молодіжні центри, громадські організації

Додаток 2

Перспективні культурні та науково-просвітницькі ініціативи на 2026-2027 рр.[1]

Назва заходу	Опис	Орієнтовний час виконання	Організації, які беруть участь у реалізації заходу
Розробка та впровадження україномовного і англомовного онлайн-курсу «Українська культура: спадщина, традиції, сучасність»	Відкритий україномовний та англомовний онлайн-курс присвячений вивченню української культури, її історичних витоків, літературної та мистецької спадщини, міфології, фольклору, традицій і звичаїв українського народу. Курс орієнтований на широку аудиторію – громадян України, представників української діаспори, іноземців, студентів, дослідників та всіх зацікавлених у вивченні української культурної спадщини. Курс має тематичні блоки, що відображають основні історико-культурні, соціокультурні та міждисциплінарні аспекти розвитку української культури.	Січень-грудень 2026 р.	Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Національний університет «Острозька академія», Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, освітні платформи
Створення інформаційних сторінок про українську культуру у соціальних мережах	Захід передбачає створення та активне ведення інформаційних сторінок у соціальних мережах Facebook, Instagram та TikTok, спрямованих на популяризацію української культури, традицій, літератури, фольклору та культурної спадщини серед широкої аудиторії в Україні та за кордоном. Основною метою є форму-	Липень 2026 - грудень 2027 р.	Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Національний університет «Острозька академія»,

[1] Ініціативи, запропоновані молодими вченими – безпосередніми учасниками проєкту «Культурна ідентичність та крос-культурна комунікація українців: трансформація в умовах російсько-української війни» – для реалізації ідей, закладених у цьому документі

	вання сучасного та привабливого інформаційного простору, що сприятиме поширенню достовірних знань про українську культуру, а також протидії поширенню стереотипів і дезінформації.		Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, громадські організації, соціальні мережі
Цифровий культурно-просвітницький проєкт «Онлайн-виставка художньої літератури та публіцистики про російсько-українську війну»	Онлайн-виставка складатиметься з тематично структурованих розділів, у яких будуть представлені: - художні твори (романи, повісті, оповідання, поезія), присвячені подіям війни, переживанням людини у воєнний час, темам спротиву, втрати, пам'яті та національної ідентичності; - публіцистика та документальна література (есеї, репортажі, щоденники, свідчення очевидців, аналітичні тексти); - література авторів-військовослужбовців, волонтерів, журналістів**,** які безпосередньо були учасниками або свідками подій війни; - видання про культурний та історичний контекст війни**,** формування українського спротиву та міжнародну підтримку України. Виставка буде публікуватися на сайтах та в соціальних мережах бібліотек, закладів освіти та ін. організацій-партнерів.	Листопад - грудень 2026 р.	Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Національний університет «Острозька академія», Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, бібліотеки та медіаплатформи
Міждисциплінарні наукові семінари	Семінари присвячені питанням збереження та підтримки культурної ідентичності українців і популяризації нематеріальної культурної спадщини України в умовах сучасних суспільних викликів. Захід стане майданчиком для наукового обговорення культур-	Червень-грудень 2026 р.	Національний університет «Острозька академія», Український державний університет

	них трансформацій, ролі гуманітарних наук і культурної спадщини у зміцненні національної ідентичності та консолідації суспільства. Захід проводитиметься у форматі наукових зустрічей, доповідей і дискусій, під час яких учасники представлятимуть результати досліджень та обговорюватимуть тенденції розвитку української культури, питання збереження нематеріальної спадщини, а також роль освіти, медіа й культурної політики у підтримці національної ідентичності. До участі планується залучити фахівців з української літератури, публіцистики, соціальної роботи, психології, освітньої та інформаційної політики, що забезпечить міждисциплінарний підхід до дослідження культурної ідентичності. Також передбачено участь експертів з україністики із зарубіжних університетів для розширення міжнародної співпраці та поширення знань про українську культуру. Для відкритого доступу до результатів обговорень планується створення YouTube-платформи, де публікуватимуться відеозаписи семінарів, що сприятиме поширенню наукових напрацювань серед широкої аудиторії.		імені Михайла Драгоманова, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Познанський університет ім. Адама Міцкевича, Варшавський університет
Локальні та гіперлокальні історії опору: документування досвіду громад у російсько-	Захід передбачає збір, документування та публікацію гіперлокальних історій опору українських громад у період російсько-української війни. Метою ініціативи є збереження свідчень про досвід малих міст, селищ, тери-	Червень-грудень 2026 р.	Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківський

українській війні	торіальних громад, а також окремих людей, які стали учасниками або свідками подій війни, зокрема на тимчасово окупованих територіях. У межах заходу планується проведення інтерв'ю з жителями громад, представниками місцевого самоврядування, волонтерами, громадськими активістами та іншими очевидцями подій. Зібрані матеріали можуть включати усні історії, спогади, документальні свідчення, фотографії та інші матеріали, що відображають локальні форми спротиву, взаємодопомоги та збереження культурної ідентичності в умовах війни. Після опрацювання та систематизації матеріалів передбачається їх публікація у відкритому доступі на цифрових платформах, у соціальних мережах або на спеціальному онлайн-ресурсі. Історії можуть бути представлені у форматі текстових публікацій, відеоінтерв'ю, подкастів або мультимедійних матеріалів. Реалізація заходу сприятиме збереженню важливих свідчень сучасної історії України, популяризації локального досвіду громад у період війни, а також формуванню колективної пам'яті про опір українського суспільства.		Центр журналістської солідарності
Розробка та проведення психоосвітнього культурно-терапевтичного тренінгу з використан-	Розроблення та реалізація психоосвітнього тренінгу для представників різних соціальних груп (внутрішньо переміщених осіб, молоді, членів родин військовослужбовців), спрямованого на підвищення рівня емоційної грамотності, розвиток навичок саморе-	Квітень-червень 2026 р.	Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ням літературних і творчих практик	гуляції, стресостійкості та емпатії через залучення до культурних практик. У межах заходу передбачається використання елементів терапевтичного читання, творчого письма, обговорення художніх текстів і рефлексивних вправ, що сприяють усвідомленню емоційного досвіду та його безпечному опрацюванню. За результатами проведення тренінгу буде підготовлено методичні матеріали, інтерактивні вправи та онлайн-ресурси, спрямовані на підвищення обізнаності щодо психологічного благополуччя, популяризацію культурних практик як інструментів психологічної підтримки, зниження стигматизації звернення по психологічну допомогу та формування позитивного ставлення до практик самопідтримки й профілактики емоційного вигорання в умовах війни		
Групові заняття з терапевтичного письма «Психологія письма: шлях до себе»	Організація серії групових зустрічей з терапевтичного письма для внутрішньо переміщених осіб, ветеранів або молоді. Учасники створюватимуть короткі тексти (спогади, есеї, поезії), що допомагатимуть осмислювати пережитий досвід війни, знижувати емоційне напруження та формувати відчуття приналежності до спільної культурної пам’яті.	Вересень-жовтень 2026 р.	Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Навчально-науковий інститут права та психології Національної академії внутрішніх справ

Майстерня сторітелінгу «Моя історія»	Створення безпечного простіру, де учасники зможуть осмислити та переосмислити власний досвід війни через створення особистих історій. Під супроводом психологині вони навчаться структурувати пережите, надавати йому сенс і ділитися важливим у підтримуючому середовищі. Така робота сприяє м'якому опрацюванню травматичних подій, відновленню внутрішніх ресурсів і збереженню особистої та колективної пам'яті.	Червень 2026 р.	Гончаренко Центр Київ
Психологічний воркшоп «Культура як ресурс стійкості»	Практична зустріч, присвячена пошуку внутрішніх опор через культурну спадщину. Учасники працюватимуть із народними піснями, родинними історіями та символами української культури, щоб відчути їхню підтримуючу силу. Воркшоп допоможе усвідомити, як культура може ставати джерелом ресурсу, зміцнювати резильєнтність і підтримувати в умовах стресу.	Червень 2026 р.	Гончаренко Центр Кременчук
Соціально-психологічний тренінг «Моя ідентичність – моя сила»	Розробка та впровадження тренінгу, що забезпечить створення простору для глибшого пізнання себе та своїх цінностей. Учасники досліджуватимуть власну ідентичність, її джерела та вплив на життєстійкість і внутрішню опору. Тренінг допоможе зміцнити відчуття цілісності, впевненості та знайти ресурси для подолання життєвих викликів.	Червень 2026 р.	Гончаренко Центр Кременчук

ЗМІСТ

Вступ 3
Стратегічні напрями реалізації 9
Культурологія 9
Українська література та публіцистика 11
Психологічна підтримка через культурні практики 14
Соціальна робота, соціальна згуртованість
та культурна стійкість українського суспільства 17
Освітня політика та культурно-освітня діяльність 23
Інформаційна політика 26
Додаток 1 35
Додаток 2 43

Науково-аналітичне видання

Т. Урись,
Д. Бибик,
Є. Міненко,
О. Пухонська,
С. Хороб,
Т. Некіз,
С. Процька

КУЛЬТУРНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: СТРАТЕГІЯ ПІДТРИМКИ І ЗМІЦНЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ Й У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Відповідальний редактор – Урись Т.Ю.

Комп’ютерна верстка – Чалчинський В.І.

Підписано до друку 26.06.2026. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умов. друк. арк. 3. Наклад 300. Зам. 198.
Надруковано у «Видавництво Людмила»

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 5303 від 02.03.2017
«Видавництво Людмила”. 03148, Київ, а/с 115
Тел./факс: +380504697485, 0683408332.
E-mail: lesya3000@ukr.net